

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Екосистема та інструментарій забезпечення мобілізації фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку як об'єкти контролінгу

 Юлія М. Коваленко ^{1*} ● Віктор Ю. Хелемський ² ● Олена М. Рибак ³
¹ Державний університет «Київський авіаційний інститут» (Україна). Завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування, д-р екон. наук, професор.

² ТОВ «ПОЛІТЕКО САЙЕНС СІТІ» (Україна). Директор.

³ Державний університет «Київський авіаційний інститут» (Україна). Доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, канд. екон. наук, доцент.

 * Автор-кореспондент, e-mail: kovalenko.iuliia@npp.kai.edu.ua

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.4.07](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.07)

Авторське право

© 2025 авторів

Цей твір
ліцензовано на
умовах Ліцензії
Creative Commons
«Із Зазначенням
Авторства –
Некомерційна 4.0
Міжнародна»
(CC BY-NC 4.0).

У статті запропоновано теоретико-методичні підходи щодо формування збалансованої екосистеми та інструментарію забезпечення мобілізації фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку як об'єктів контролінгу. Основна увага приділяється складовим цифрової економіки сталого розвитку, збалансованої екосистеми фінансування капітальних інвестицій, інструментам їх активізації, що вимагатиме посилення функцій фінансового контролінгу. Збалансована екосистема та інструментарій забезпечення мобілізації фінансових ресурсів на Цілі сталого розвитку є важливими об'єктами фінансового контролінгу, оскільки вони пов'язані насамперед зі створенням і придбанням довгострокових активів, які свідчать про фінансову стійкість компаній та держави з орієнтацією на стратегічне управління. У свою чергу, формування довгострокових активів потребує побудови високоефективної системи управління капітальними інвестиціями, що включає проектування та планування напрямків вкладення фінансових ресурсів, їх реалізацію і контроль за ефективністю інвестиційних проєктів. У дослідженні використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: методи абстрагування, узагальнення, індукції, дедукції, аналізу, синтезу; метод семантичного аналізу; аналогії й екстраполяції; системного аналізу; абстрактно-логічний. У роботі використано екосистемну концепцію, яка набула широкого поширення, оскільки існуючі традиційні системи неспроможні реалізувати ефективні національні програми розвитку та стратегії, які б стимулювали активізацію інвестиційної діяльності на державному рівні. У контексті екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку визначено стейкхолдерів як задіяних сторін, груп впливу всередині та поза її межами цієї екосистеми або осіб, які можуть впливати на її функціонування прямо або опосередковано, а також тих, на які може вплинути функціонування екосистеми прямо або опосередковано. Наведено складові екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку – базові інститути, нормативно-правове (інституційне) забезпечення інформаційно-комунікаційні технології та платформи, стратегії розвитку. Запропоновано новітні наукові підходи до визначення інструментів фінансування за напрямками їх впливу на реалізацію капітальних інвестицій сталого розвитку, що дозволяє, з одного боку, отримати компаніям необхідний фінансовий капітал для започаткування чи розширення діяльності, придбання обладнання, розробки нових продуктів або здійснення інших проєктів розвитку, а, з іншого, – сприяти розвитку соціальної сфери та забезпечувати високий рівень життя громадян, чому сприятиме ефективний механізм фінансового контролінгу. На макро- та мікрорівнях це позначиться на пріоритетності використання тих чи інших фінансових інструментів в залежності від необхідності досягти бажаних результатів у контексті цілей сталого розвитку країни. Розвиток подальших ринкових відносин обумовлює трансформації наукових підходів щодо сутності, форм, методів і принципів здійснення капітальних інвестицій сталого розвитку, що визначає потребу в управлінських технологіях з інноваційною складовою, що базуються на системі фінансового контролінгу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

фінансовий контролінг, екосистема, капітальні інвестиції, фінансовий інструментарій, фінансові ресурси, цілі сталого розвитку.

e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Balanced Ecosystem and Tools for Ensuring Mobilization of Financial Resources for Sustainable Development as Objects of Control

Yulia Kovalenko ^{1*} ● Viktor Khelemskyi ² ● Olena Rybak ³

¹ State University "Kyiv Aviation Institute" (Ukraine). Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Doctor of Economics, Professor.

² Politeko Seance City LLC (Україна). Director.

³ State University "Kyiv Aviation Institute" (Ukraine). Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation, PhD in Economics, Associate Professor.

* **Corresponding Author**, e-mail: kovalenko.iuliia@npp.kai.edu.ua

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.4.07](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.07)

Copyright © 2025
by authors

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution – NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article proposes theoretical and methodological approaches to the formation of a balanced ecosystem and tools for ensuring the mobilization of financial resources for sustainable development goals as objects of controlling. The main attention is paid to the components of the digital economy of sustainable development, a balanced ecosystem of financing capital investments, and tools for their activation, which will require strengthening the functions of financial controlling. A balanced ecosystem and tools for ensuring the mobilization of financial resources for the Sustainable Development Goals are important objects of financial controlling, since they are primarily associated with the creation and acquisition of long-term assets, which indicate the financial stability of companies and the state with an orientation to strategic management. In turn, the formation of long-term assets requires the construction of a highly effective capital investment management system, which includes the design and planning of areas for investing financial resources, their implementation, and monitoring the effectiveness of investment projects. The study used a combination of general scientific and special research methods: methods of abstraction, generalization, induction, deduction, analysis, synthesis; method of semantic analysis; analogy and extrapolation; system analysis; abstract-logical. The work used the ecosystem concept, which has become widespread, since existing traditional systems are unable to implement effective national development programs and strategies that would stimulate the activation of investment activity at the state level. In the context of the ecosystem of financing capital investments for sustainable development, stakeholders are defined as involved parties, groups of influence within and outside this ecosystem or persons who can directly or indirectly influence its functioning, as well as those who can be directly or indirectly influenced by the functioning of the ecosystem. The components of the ecosystem of financing capital investments for sustainable development are presented - basic institutions, regulatory and legal (institutional) support, information and communication technologies and platforms, development strategies. The latest scientific approaches to determining financing instruments in terms of their impact on the implementation of capital investments for sustainable development are proposed, which allows, on the one hand, to obtain the necessary financial capital for companies to start or expand their activities, purchase equipment, develop new products or implement other development projects, and, on the other hand, to promote the development of the social sphere and ensure a high standard of living for citizens, which will be facilitated by an effective financial controlling mechanism. At the macro and micro levels, this will affect the priority of using certain financial instruments depending on the need to achieve the desired results in the context of the country's sustainable development goals. The development of further market relations necessitates the transformation of scientific approaches to the essence, forms, methods and principles of implementing capital investments for sustainable development, which determines the need for management technologies with an innovative component based on the financial controlling system.

KEYWORDS

financial controlling, ecosystem, capital investments, financial tools, financial resources, sustainable development goals.

1. Вступ

За оцінками різних груп міжнародних експертів потреба у щорічних інвестиціях для країн, що розвиваються, сягає від 3,3 до 4,5 трлн дол. США на рік. Ці інвестиції є вкрай необхідними для фінансування розвитку базової інфраструктури, забезпечення продовольчої безпеки, медицини та освіти, пом'якшення наслідків й адаптації до кліматичних змін та інших напрямків сталого розвитку. Разом з тим, інвестиційне середовище світу різко трансформувалось із початком пандемії COVID-19, а з лютого 2022 року, тобто з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, більшість країн переглянули свої національні стратегії розвитку зважаючи на підвищення цін на енергоносії, продукти харчування, зростання кількості біженців і зміни у міжнародних логістичних потоках. За даними Міжнародної організації праці [1], сальдо країн, що розвиваються, скоротилось з початку війни в Україні на 315 млрд дол. США, а дефіцит фінансування соціального розвитку на кінець 2022 року склав близько 1,2 трлн дол. США на рік. За таких умов досягти бажаних Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) вбачається проблематичним.

Зважаючи на особливу важливість проблеми фінансування ЦСР та пошуку дієвих інструментів залучення інвестицій в інфраструктурні об'єкти, забезпечення продовольчої безпеки, водопостачання та санітарії, охорони здоров'я та інші напрямів сталого розвитку, питання пошуку дієвих інструментів його фінансового забезпечення є надзвичайно актуальними. У цьому контексті викликає інтерес екосистемна концепція, яка набула широкого поширення, оскільки існуючі традиційні системи неспроможні реалізувати ефективні національні програми розвитку та стратегії, які б стимулювали активізацію інвестиційної діяльності на державному рівні, зокрема її інвестування. «Це зумовлює необхідність стимулювання в наукових та освітніх організаціях досліджень, орієнтованих на довгострокову перспективу, що дозволяє генерувати нові знання та вбудовуватись у міжнародні коопераційні мережі» [2], а також вибудовувати ефективні інституційне середовище та організацію [3]. Наразі збалансована екосистема та інструментарій забезпечення мобілізації фінансових ресурсів на Цілі сталого розвитку є важливими об'єктами фінансового контролінгу, оскільки вони пов'язані насамперед зі створенням і придбанням довгострокових активів, які свідчить про фінансову стійкість компаній та держави з орієнтацією на стратегічне управління. У свою чергу, формування довгострокових активів потребує побудови високоефективної системи управління капітальними інвестиціями, що включає проєктування та планування напрямків вкладення фінансових ресурсів, їх реалізацію і контроль за ефективністю інвестиційних проєктів.

2. Огляд літературних джерел

Теоретичні та практичні аспекти інвестицій, зокрема капітальних, стали предметом дослідження вітчизняних дослідників, таких як Я. Белінська, Л. Борщ, М. Диба, Н. Захарченко, О. Кириленко, І. Кобушко, Т. Майорова, К. Паливода, А. Пересада, О. Петрук, І. Рекуненко, В. Савчук, А. Степанова, Н. Татаренкота ін. Фінансове забезпечення сталого розвитку знаходяться в центрі уваги І. Бистрякова, О. Білоруса, І. Васильчук, Т. Єфименко, Я. Жаліла, О. Жилінської, Д. Клинового, С. Ковалівської, Т. Кожухової, В. Куценко, С. Петрухіна і В. Свінцицького, М. Фоміної та ін.

Чільне місце у дослідженні капітальних інвестицій сталого розвитку посідають роботи іноземних учених, таких як Т. Адріан (*T. Adrian*), Д. Берріган (*J. Berrigan*), Ф. Бірманн (*F. Biermann*), Н. Кані (*N. Kanie*), Р. Кейтс (*R. Kates*), Р. Кім (*R. Kim*), А. Лейзеровіч (*A. Leiserowitz*), І. Моя-Клементе (*I. Moya-Clemente*), М. Перелло-Марін (*M. Perelló-Marín*), Т. Перріс (*T. Parris*), Г. Рібес-Гінер (*G. Ribes-Giner*), Дж. Сакс (*J. Sachs*), Р. Сервелло-Ройо (*R. Cervelló-Royo*), Дж. Хулс (*J. Hulse*), Г. Шмідт-Трауб (*G. Schmidt-Traub*) та ін.

Питання збалансованої екосистеми та інструментарію забезпечення мобілізації фінансових ресурсів на Цілі сталого розвитку з урахуванням механізмів фінансового контролінгу є недостатньо вивченим у вітчизняній літературі. Вагомий внесок в дослідження цієї проблематики зробили Дж. Наварро і Дж. Тадж (*Navarro & Tudge*, 2022) [4], які запропонували свою неоекологічну теорію, що враховує новітні тенденції цифрового світу, зокрема:

1. Віртуальні мікросистеми слід додати до екосистеми для обліку взаємодії та діяльності в Інтернеті. Віртуальні мікросистеми мають унікальні особливості порівняно з фізичними мікросистемами, такі як доступність, публічність та асинхронність;

2. Макросистема (культурні переконання, цінності, інституції) буде швидше розвиватися і оновлюватися, оскільки цифрові технології дозволять молоді брати більшу участь у створенні молодіжної культури та норм;

3. Проксимальні процеси, двигуни розвитку, тепер можуть відбуватися через складну взаємодію, як з людьми, так і з об'єктами/символами в Інтернеті. Таким чином, враховувати проксимальні процеси у сучасних цифрових екосистемах є обов'язковим.

У сучасних наукових дослідженнях екосистема також розглядається як нова організаційна сукупність учасників, які акумулюють людські і фінансові ресурси. Дуже часто це стосується інноваційних екосистем, зокрема Р. Аднер визначає її як механізм кооперації організацій, які об'єднують свої корпоративні пропозиції, що спрямовані на кінцеве споживання [5, с. 105]. Їх основою є концепти інноваційних кластерів М. Портера, а також технологічних платформ як механізму гармонізації взаємодії стейкхолдерів щодо інноваційних продуктів, що виникли на початку ХХІ ст. в Європейському Союзі.

Єдиного підходу щодо визначення поняття «стейкхолдер» (англ. *stakeholder*) наразі не існує. Наведемо найбільш поширені. Так, стандарти *ISO* тлумачать їх як «люди або системи», що мають певні частки, права, інтереси, вимоги стосовно системи [6]. Саме поняття було введено у науковий вжиток Р. Фріменом (*R. Freeman*) у 1984 р. у контексті розвитку теорії організацій. За його визначенням, стейкхолдери включають усі ті індивідууми та їх групи, які або самі впливають на організацію, або відчують на собі її вплив [7]. «Застосування теорії стейкхолдерів до аналізу діяльності організацій передбачає визначення всіх зацікавлених сторін і виявлення їх інтересів та очікувань. З точки зору теорії стейкхолдерів, організації існують для задоволення потреб усіх зацікавлених сторін, і в цьому полягають їхні основні, фундаментальні цілі. Якщо організація не орієнтується у своїй діяльності на інтереси стейкхолдерів, вона навряд чи може розраховувати на сталий розвиток» [8, с. 167]. При цьому інтереси різних груп стейкхолдерів постійно змінюється, що вимагає від менеджменту їх постійного моніторингу та готовності організації до трансформацій.

Викликає інтерес дослідження Л. Пашук, яка вважає, що «стейкхолдери – це задіяні сторони, групи впливу всередині та поза її межами підприємства або особи, які можуть впливати на діяльність підприємства прямо або опосередковано, а також ті, на які може вплинути діяльність підприємства прямо або опосередковано» [8, с. 72]. У контексті екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку стейкхолдери є задіяними сторонами, групи впливу всередині та поза її межами цієї екосистеми або особи, які можуть впливати на її функціонування прямо або опосередковано, а також ті, на які може вплинути функціонування екосистеми прямо або опосередковано. Ці всі питання не можна розглядати окремо від фінансового контролінгу, який можна розглядати як: «а) ресурс (актив) (виражається у сумі створених або придбаних необоротних активів); б) процес (незавершені або освоєні капітальні інвестиції); в) витрати (сума витрат, понесених у результаті здійснення капітальних інвестицій); г) інструмент підприємницької діяльності» [9, с. 114–115], що вимагатиме проведення ґрунтовних наукових досліджень у цьому напрямі.

3. Постановка завдання

Метою статті є оцінка теоретико-методичних підходів щодо формування збалансованої екосистеми та інструментарію забезпечення мобілізації фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку як об'єктів контролінгу. Основна увага приділяється складовим цифрової економіки сталого розвитку, збалансованої екосистеми фінансування капітальних інвестицій, інструментам їх активізації, що вимагатиме посилення функцій фінансового контролінгу.

4. Методи та матеріали

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі економічної науки щодо Цілей сталого розвитку, фінансування капітальних

інвестицій сталого розвитку, а також фінансового контролінгу. При розв'язанні поставлених у дослідженні завдань використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: методи абстрагування, узагальнення, індукції, дедукції, аналізу, синтезу – при формуванні теоретичних засад фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку; метод семантичного аналізу – при уточненні дефініції капітальних інвестицій сталого розвитку; аналогії й екстраполяції – при дослідженні закономірностей розвитку економік світу та їх капітальних інвестицій сталого розвитку, в оцінці можливостей використання світового досвіду у вітчизняних реаліях; системного аналізу – при дослідженні перспектив та рекомендацій щодо систематизації інструментарію забезпечення мобілізації фінансових ресурсів на Цілі сталого розвитку, абстрактно-логічний – при формулюванні висновків і пропозицій. Даний методологічний інструментарій дозволив визначити підходи щодо формування збалансованої екосистеми та відповідного інструментарію забезпечення мобілізації фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку як об'єктів фінансового контролінгу.

5. Результати та обговорення

У контексті нашого дослідження зазначимо, що цифрова економіка набуває все більшого розвитку і потребує включення реалізації цілей сталого розвитку та відповідного фінансування капітальних вкладень (рис. 1).

Рис. 1. Складові цифрової економіки сталого розвитку

Джерело: розроблено авторами.

Можна виділити три рівні взаємодії екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку зі стейкхолдерами: 1) макро-; 2) мікро-; 3) внутрішній. Стейкхолдери макrorівня є учасниками, які знаходяться поза межами екосистеми, можуть чинити опосередкований вплив на її функціонування; учасники радше підлаштовуються під неї і не встановлюватимуть або вимагатимуть вигідні собі умови, а контакти, відповідно, будуть зведені до мінімуму. Стейкхолдери мікрорівня – це учасники, які також знаходяться поза межами екосистеми, проте їх взаємодія відбувається з певною періодичністю, а сама екосистема більшою мірою чинить на них безпосередній вплив своїми рішеннями та діями. І, нарешті, внутрішні стейкхолдери є особами, які знаходяться в самій екосистемі і регулярно з нею взаємодіють. Усі вони формують сценарій розвитку екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку, її стратегію. На рис. 2 наведено зазначені групи стейкхолдерів на рівні країни.

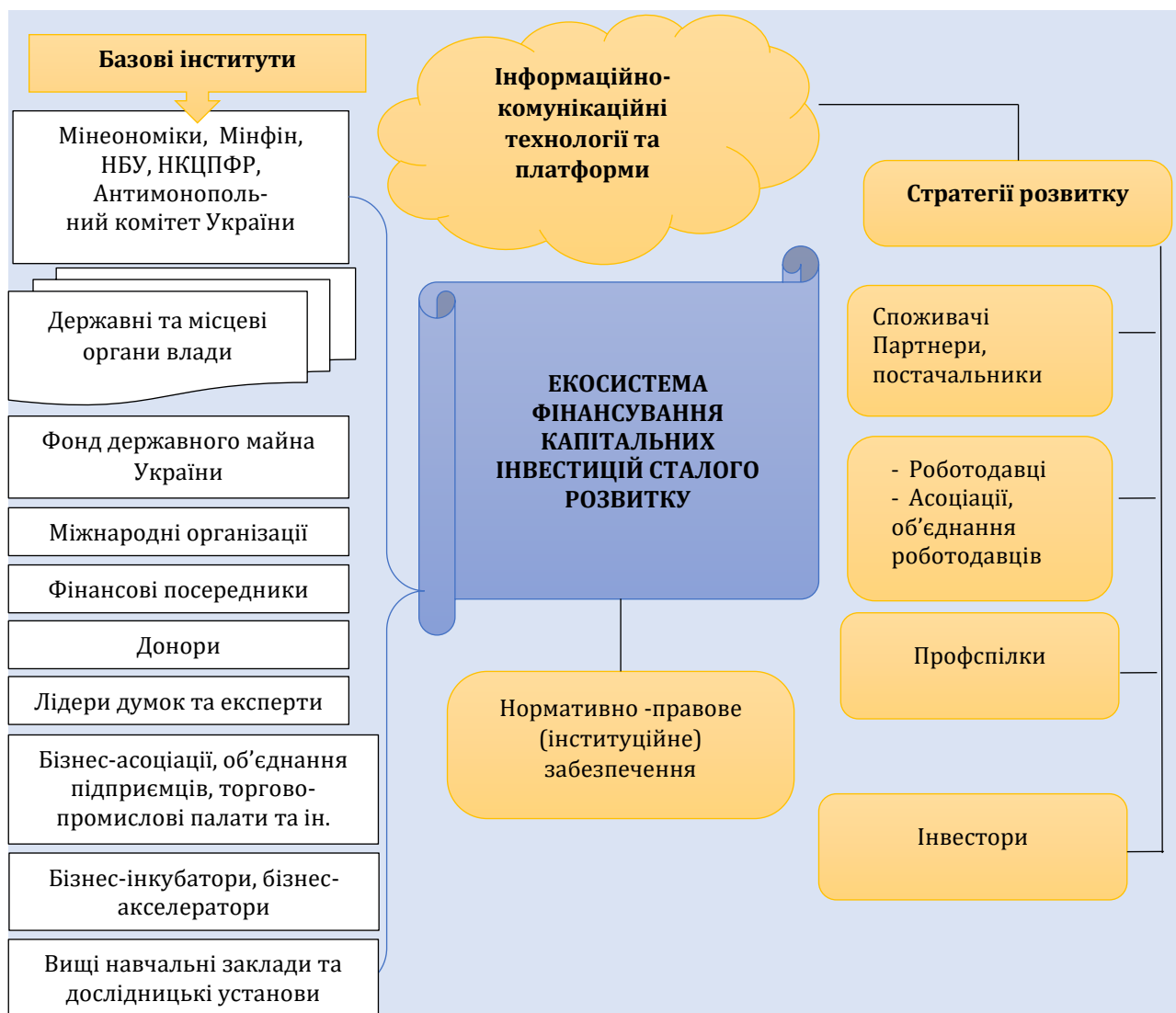

Рис. 2. Складові екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку

Джерело: розроблено авторами.

- 1) відповідне інституційне забезпечення з організаційно-економічною, правовою та фінансовою підтримкою;
- 2) використання синергічних ефектів взаємодії держави та бізнесу на засадах державно-приватного партнерства;
- 3) дотримання усіма учасниками екосистеми соціальної та корпоративної відповідальності;
- 4) прозорість фінансової політики по відношенню до всіх суб'єктів капітальної інвестиційної діяльності;
- 5) «усвідомлення кожним учасником системи ключової ролі наукових та освітніх організацій для розробки ідей, які реалізуються в об'єктах інтелектуальної власності та інноваційних продуктах» [8];
- 6) формування бізнес-об'єднань, які функціонують у базових видах економічної діяльності, зокрема промисловості, і виявляють сприйнятливість Цілей сталого розвитку, що закріплено у їхніх програмах і стратегіях розвитку.

Дієвість екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку визначається низкою суттєвих факторів, які впливають на результативність як суб'єктів капітального інвестування, так і функціонування фінансової системи у цілому. Тож ключовими напрямками забезпечення збалансованості цієї екосистеми є:

- доступність і своєчасність забезпечення ресурсами, зокрема фінансовими, інтелектуальними та іншими, їх оптимальне та збалансоване розміщення; інвестування у сфери інновацій, дотичних до Цілей сталого розвитку;

- чіткі стратегічні орієнтири із релевантними оціночними показниками щодо їх досягнення;
- широке впровадження цифрових платформ для ефективної взаємодії між партнерами, активізація системної управлінської діяльності, що передбачатиме соціальну та дисциплінарну відповідальність,;
- гнучке розширення партнерських відносин із забезпеченням системної інтеграції;
- регулювання, нагляд та контроль у сфері функціонування екосистеми;
- формування відповідної організаційної культури у межах інституційного забезпечення та середовища, зокрема рівень інфляції, а також формальні правила щодо охорони інтелектуальної власності, оподаткування, страхування, неформальні норми – сприйняття корупції, рівень інституційної довіри, ментальні моделі економічної поведінки тощо.

Забезпечення фінансовими ресурсами залежить від інструментів активізації капітальних інвестицій сталого розвитку, які систематизовано у таблиці 1. Розглянемо запропоновані інструменти більш детально.

Таблиця 1. Інструменти активізації капітальних інвестицій сталого розвитку

Інструменти	Характеристика інструментів
Зелені облігації	Випуск облігацій для фінансування проектів зі сталого розвитку, екологічно чистих технологій.
Відповідальне інвестування	Інвестування з урахуванням екологічних, соціальних та управлінських факторів для досягнення цілей сталого розвитку.
Державні субсидії та стимули	Фінансова підтримка від уряду для екологічно чистих проектів через гранти, податкові пільги тощо.
Державно-приватне партнерство	Співпраця між урядом та приватним сектором для реалізації проектів сталого розвитку.
Екологічні податки та кредити	Застосування податків на забруднювачі та кредитів для екологічно чистих ініціатив.
Корпоративна соціальна відповідальність	Зобов'язання компаній до відповідальної поведінки та внеску у сталий розвиток.
Технологічні інновації	Інвестиції у новітні технології та дослідження для підвищення екологічної ефективності.
Міжнародне фінансування та гранти	Фінансування від міжнародних організацій для підтримки проектів сталого розвитку.
Стандарти сталого розвитку	Впровадження і дотримання стандартів, що сприяють екологічній стійкості та соціальній справедливості.
Соціальні облігації	Фінансування проектів, що спрямовані на вирішення соціальних проблем у рамках концепції сталого розвитку.

Джерело: розроблено авторами.

Зелені облігації є важливим інструментом для активізації капітальних інвестицій у сталий розвиток, що сприяє зменшенню викидів вуглецю, розвитку відновлюваних джерел енергії, ефективному використанню енергетичних ресурсів та захисту біорізноманіття. Такі облігації сприяють розвитку зеленої економіки, стимулюючи інновації та впровадження новітніх технологій, відкривають доступ до широкого кола інвесторів, які зацікавлені в сталих інвестиціях і готові фінансувати екологічно чисті проекти. Для підвищення довіри інвесторів, Зелені облігації можуть проходити сертифікацію згідно з Принципами зелених облігацій (*Green Bond Principles*) або стандартами Кліматичної облігаційної ініціативи (*Climate Bonds Initiative*). Зелені облігації не тільки сприяють залученню фінансування в екологічні проекти, але й відіграють ключову роль у глобальних зусиллях щодо переходу до низьковуглецевої економіки та адаптації до змін клімату. Вони є важливим інструментом для досягнення Цілей сталого розвитку, встановлених ООН, та інших міжнародних зобов'язань. Тому уряди деяких країн впроваджують стимули та пільги для емітентів та інвесторів зелених облігацій, що додатково спонукає до їх випуску та придбання.

Відповідальне інвестування передбачає пряме спрямування капіталу до компаній та проектів, які мають стійке управління, екологічні ініціативи та позитивний соціальний вплив. Це стимулює впровадження інновацій у сфери, важливі для сталого розвитку, такі як відновлювана енергетика, чисті технології, сталий агробізнес та інші.

Державні субсидії та стимули відіграють важливу роль у активізації капітальних інвестицій сталого розвитку. Ці інструменти можуть забезпечити фінансову підтримку та зниження ризиків для проєктів, які сприяють екологічній стійкості, соціальному добробуту та економічній ефективності. Напрями державного стимулювання сталого розвитку включають:

- пряме фінансування проєктів сталого розвитку, що допомагає знизити початкові витрати, зробивши такі проєкти більш привабливими для інвесторів та компаній;
- зменшення податкового навантаження на компанії, що інвестують у проєкти сталого розвитку. Це може підвищити їх інвестиційну привабливість;
- створення спеціалізованих фондів для підтримки стартапів та інноваційних проєктів у сфері сталого розвитку;
- гарантування цін на електроенергію, вироблену з відновлюваних джерел, що може стимулювати інвестиції в сонячну, вітрову та інші форми відновлюваної енергетики;
- встановлення лімітів на викиди та торгівля квотами, що може спонукати компанії до інвестування в безпечніші для екології технології;
- підвищення обізнаності інвесторів про переваги сталого розвитку та доступні стимули, що може спонукати більше компаній та індивідуальних інвесторів до участі у сталих ініціативах;
- розробка та впровадження законів, що сприяють сталому розвитку, створюють передбачуване та стабільне регулятивне середовище, яке сприяє довгостроковим інвестиціям.

Державно-приватне партнерство (далі – ДПП) активізує капітальні інвестиції сталого розвитку через:

- розподіл ризиків між державою та приватним сектором, що знижує бар'єри для інвестицій;
- залучення приватного капіталу до масштабних проєктів сталого розвитку, забезпечуючи фінансування там, де обмежені державні ресурси;
- використання приватного сектора для впровадження інноваційних технологій та підвищення ефективності управління проєктами;
- довгострокове планування, забезпечуючи стабільне управління проєктами з високими стандартами якості;
- підвищення якості послуг завдяки підвищенню конкуренції та прагненню приватних компаній до формування позитивної репутації;
- залучення приватних компаній до вирішення соціальних проблем через інвестиції у сталий розвиток.
- зміцнення довіри та забезпечення прозорості діяльності ДПП за рахунок державних проєктів.

Екологічні податки та кредити є потужними інструментами державної політики, які можуть активізувати капітальні інвестиції сталого розвитку шляхом створення фінансових стимулів для бізнесу та індивідів до більш екологічно відповідальної поведінки, що вимагає відповідних механізмів та інструментів фінансового контролінгу. Корпоративна соціальна відповідальність стимулює капітальні інвестиції в проєкти сталого розвитку, сприяючи довгостроковому економічному зростанню за рахунок підвищення інвестиційної привабливості компаній, зниження операційних та репутаційних ризиків, відкриття нових ринкових можливостей, залучення фахівців, які поділяють корпоративні цінності, забезпечуючи високу мотивацію та продуктивність праці.

Технологічні інновації активізують капітальні інвестиції сталого розвитку шляхом більш ефективного використання природних ресурсів та зниження витрат, що робить проєкти сталого розвитку економічно вигідними.

Міжнародне фінансування та гранти сприяють активізації капітальних інвестицій у сталий розвиток завдяки наданню прямого фінансування для екологічних проєктів, зниження інвестиційних ризиків через гарантії та страхування, стимулювання інновацій та технологічного розвитку через дослідження, підвищення компетенцій через освітні програми та поглиблення міжнародної співпраці.

Розробка стандартів реалізації проєктів сталого розвитку сприяють активізації капітальних інвестицій за рахунок встановлення чітких критеріїв та вимог до бізнес-процесів і контролінгу. Компанії, що дотримуються таких стандартів, залучають більше інвестицій, оскільки інвестори прагнуть вкладати кошти в проєкти, які не лише приносять фінансовий

дохід, але й сприяють позитивним соціальним та екологічним змінам за відповідального інвестування.

Соціальні облігації є важливим інструментом для стимулювання капітальних інвестицій у сталий розвиток, оскільки вони забезпечують фінансування проєктів з вираженим соціальним впливом, таких як доступ до освіти, охорона здоров'я, доступне житло та зайнятість. Ці облігації дозволяють інвесторам прямо вкладати кошти в соціальні проєкти, одночасно отримуючи інвестиційний дохід. Такі облігації не тільки сприяють залученню приватного капіталу в соціально орієнтовані ініціативи, але й підвищують увагу до соціальних аспектів сталого розвитку, стимулюючи компанії та уряди до впровадження більш інклюзивних практик розвитку економіки.

Застосування сукупності таких інструментів, як зелені облігації, відповідальне інвестування, державні субсидії та стимули, державно-приватне партнерство, екологічні податки та кредити, корпоративна соціальна відповідальність, технологічні інновації, міжнародне фінансування та гранти, стандарти сталого розвитку, соціальні облігації, допоможе економічним агентам значною мірою сприяти переходу економіки України до функціонування на принципах сталого розвитку, що вимагає вдосконалення фінансового контролінгу.

У цілому можемо запропонувати відповідну систематизацію інструментарію фінансового контролінгу у забезпеченні мобілізації фінансових ресурсів на Цілі сталого розвитку. Вона базується на аналізі спеціалізованої літератури [10–16], а сам інструментарій – на його призначенні та видах впливу:

1. Прямий вплив на фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку:

- адаптація законодавства для гармонізації умов з ЄС;
- програмно-цільовий підхід до бюджетного фінансування;
- кошторисне фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку;
- бюджетні субсидії;
- державне страхування від ризиків інвестування у проєкти сталого розвитку;
- прискорена амортизація;
- інвестиційний податковий кредит;
- пільгове оподаткування частини прибутку, спрямованої на капітальні інвестиції

сталого розвитку;

- неоподатковувані резервні фонди інвестиційного призначення;
- зменшення соціальних внесків, пов'язаних зі здійсненням капітальних інвестицій

сталого розвитку;

- пільгові мита;
- відстрочка/звільнення від сплати ПДВ;
- податкові канікули;
- спеціальні податкові режими;
- ціновий механізм для зовнішніх ефектів (екстерналій);
- запровадження механізмів компенсації впливу;
- дотування цін на об'єкти капітальних інвестицій сталого розвитку для домогосподарств;

– преференціальне державне контрагування продукції та послуг об'єктів капітальних інвестицій сталого розвитку;

- пільгове інвестиційне кредитування;
- спеціальні публічні фонди для початкових інвестицій та гарантування інвестицій;
- запровадження правових норм функціонування ДПП;
- розроблення перспективних проєктів для використання у сфері ДПП;
- штрафи і санкції за порушення норм сталого інвестування.

2. Опосередкований вплив на фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку:

- зростання монетизації національної економіки;
- облікова ставка Національного банку України;
- механізм інфляційного таргетування;
- механізм регулювання валютного курсу;
- система страхування валютних ризиків;

- функціонування сталих фондових бірж;
- створення фінансових інструментів сталого боргу;
- дохідність державних облігацій;
- механізм оцінки екологічних та соціальних ризиків банківського кредитування.

3. Зміна глобального бізнес-мислення. Визначення цілей та напрямів сталого інвестування у контексті фінансового контролінгу:

- інтегрована корпоративна звітність інвесторів;
- запровадження показників оцінювання результатів здійснення сталих капітальних інвестицій;
- методології рейтингів, які заохочують капітальні інвестиції в сектори ЦСР;
- діяльність національного агентства сприяння інвестуванню у сектори ЦСР;
- діяльність платформ з обміну знаннями та досвідом щодо здійснення капітальних інвестицій сталого розвитку;
- запровадження навчальних бізнес-програм з реалізації сталого інвестування.

Зазначене сприятиме акумуляції різних видів фінансових ресурсів та їхньому сталому інвестуванню.

6. Висновки

У статті використано екосистемну концепцію, яка набула широкого поширення, оскільки існуючі традиційні системи неспроможні реалізувати ефективні національні програми розвитку та стратегії, які б стимулювали активізацію інвестиційної діяльності на державному рівні. У контексті екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку стейкхолдерами є задіяні сторони, група впливу всередині та поза її межами цієї екосистеми або осіб, які можуть впливати на її функціонування прямо або опосередковано, а також тих, на які може вплинути функціонування екосистеми прямо або опосередковано. Складовими екосистеми фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку є базові інститути, нормативно-правове (інституційне) забезпечення інформаційно-комунікаційні технології та платформи, стратегії розвитку.

Новітні наукові підходи до визначення інструментів фінансування за напрямками їх впливу на реалізацію капітальних інвестицій сталого розвитку дозволять, з одного боку, отримати компаніям необхідний фінансовий капітал для започаткування чи розширення діяльності, придбання обладнання, розробки нових продуктів або здійснення інших проектів розвитку, а, з іншого, – сприяти розвитку соціальної сфери та забезпечувати високий рівень життя громадян. На макро- та мікрорівнях це позначиться на пріоритетності використання тих чи інших фінансових інструментів в залежності від необхідності досягти бажаних результатів у контексті цілей сталого розвитку країни за відповідного механізму контролінгу. Розвиток подальших ринкових відносин обумовлює трансформації наукових підходів щодо сутності, форм, методів і принципів здійснення капітальних інвестицій сталого розвитку, що визначає потребу в управлінських технологіях з інноваційною складовою, що базуються на системі фінансового контролінгу.

References

1. International Labour Organization. (n.d.). *About the ILO*. <https://www.ilo.org/about-ilo>
2. Perminova, S. O., & Chuprina, M. O. (2022). Rozvytok natsionalnoi innovatsiinoi ekosystemy v konteksti vzaiemodii subiektiv nauky i biznesu [Development of the national innovation ecosystem in the context of interaction between science and business subjects]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-29> (in Ukrainian)
3. Kovalenko, Yu. (2010). Vykorystannia katehorialnoho aparatu instytutsiinoi teorii u finansovomu sektori ekonomiky [Using the categorical apparatus of institutional theory in the financial sector of the economy]. *Svit finansiv – World of Finance*, (4), 39–49. (in Ukrainian)
4. Navarro, J. L., & Tudge, J. R. H. (2023). Technologizing Bronfenbrenner: Neo-ecological theory. *Current Psychology*, 42(22), 19338–19354. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-02738-3>

5. Adner, R. (2006). Match your innovation strategy to your innovation ecosystem, *Harvard Business Review*, (84), 98–110.
6. International Organization for Standardization. (n.d.). Home. <https://www.iso.org/home.html>
7. Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Pitman Publishing.
8. Pashchuk, L. V. (2021). *Derzhavne rehuliuвання instytutsionalnoho rozvytku pidpriemnytskykh ekosystem v Ukraini* [State regulation of the institutional development of entrepreneurial ecosystems in Ukraine], Natsionalna akademiia upravlinnia. (in Ukrainian)
9. Ratushnyi, S. M. (2024). Capitalni investytsii yak ob'ekt finansovoho kontrolinhu [Capital investments as an object of financial controlling], *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannya – Economics, management and administration*, 3(109), 105–117. [https://doi.org/10.26642/ema-2024-3\(109\)-105-117](https://doi.org/10.26642/ema-2024-3(109)-105-117) (in Ukrainian)
10. Hladchenko, L. (2013). Finansovi instrumenty vplyvu uriadu na stalyy rozvytok suspilstva [Financial instruments of government influence on sustainable development of society], *Ekonomika: teoriia ta praktyka – Economics: theory and practice*, (2), 54–60. http://nbuv.gov.ua/UJRN/econom_2013_2_10 (in Ukrainian)
11. Ernst & Young LLC. (2022). *Analiz dzherel ta instrumentiv zaluchennia finansovykh resursiv dlia finansuvannia Tsilei staloho rozvytku v Ukraini* [Analysis of sources and instruments of attracting financial resources to finance the Sustainable Development Goals in Ukraine]. Ernst & Young LLC. <https://surl.li/dtwjlu> (in Ukrainian)
12. Kyzylova, L. O., & Kyzylov, H. I. (2009). Deiaki aspekty podatkovoho rehuliuвання investytsiinoho potentsialu pidpriemstv miskoho hospodarstva v umovakh finansovoi kryzy [Some aspects of tax regulation of the investment potential of municipal enterprises in the context of the financial crisis], *Komunalne hospodarstvo mist – Municipal economy*, (87), 127–131. <https://eprints.kname.edu.ua/11602/> (in Ukrainian)
13. Kovalenko, Yu. M. (Ed.) (2018). *Finansovyi rynok* [Financial market]. State Fiscal Service of Ukraine. https://duikt.edu.ua/uploads/l_2071_86888486.pdf (in Ukrainian)
14. Yefymenko, T. I., Yerokhin, S. A., & Bohdan, T. P. (2014). *Borhova stiikest derzhavnykh finansiv* [Debt stability of state finances]. State Research Institute “Academy of Financial Management”.. (in Ukrainian)
15. Laktionova, O.; Kovalenko, Y.; Myhovich, T.; & Zharikova, O. (2022). Transforming Financial Outsourcing Services for Sustainable Business Development: A Review on Green Finance. *Economics Ecology Socium*, (6), 37–50. <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2022.6.4-4>
16. Kovalenko, Yu., Lazarenko, D., & Marchenko, O. (2024). Enerhetychna bezpeka krainy pid chas viiny: bariery ta perspektyvy podolannia [Energy Security of the Country during War: Barriers and Prospects for Overcoming], *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 326(1), 262–266. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-41> (in Ukrainian)